

Edel Saunte: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om mødrehjælpsinstitutioner.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1109; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2517).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Nina Andersen: Da vi her i landet fik den første lov om svangerskabsafbrydelse, den såkaldte svangerskabslov, fik vi samtidig mødrehjælpsloven; man kan måske sige, at svangerskabsloven havde været fødsels-hjælper for mødrehjælpsinstitutionen. Disse to love er endog af samme dato, 15. marts 1939. Det er i og for sig logisk, at det skete sådan. Når man har en lovgivning, som fastsætter visse grænser for, i hvilke tilfælde svangerskabsafbrydelse kan finde sted, og når man må erkende, at der findes mennesker, der lever under sådanne sociale forhold, at et nyt barn er en belastning, er det også rigtigt, at man ved forskellig lovgivning, herunder om mødrehjælp, yder hjælp til kvinder, som vil gennemføre deres svangerskab.

Ved loven af 1939 blev den tidligere private københavnske institution, der beskæftigede sig med ugifte kvinder, gjort til en offentlig institution, til hvilken alle mødre kunne henvende sig. I over 15 år har den nu virket og har udført et godt og resultatrigt arbejde. Det er naturligt, at loven om mødrehjælpsinstitutioner ændres nu i forbindelse med en ny svangerskabslov, ikke blot fordi det forslag, der foreligger til ny svangerskabslov, tillægger mødrehjælpen visse nye opgaver, men også fordi arbejdet i de forløbne år har vist, at ændringer er nødvendige udover dem, der blev gennemført i 1948.

Allerede i ændringen til § 1 i loven om mødrehjælpsinstitutioner findes der et par principielle ændringer. Den første findes i

stk. 1, hvor man foreslår, at institutionen udover de opgaver, den allerede nu har, skal undersøge og afgøre, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse er tilstede, når anmodning foreligger. I øjeblikket er det kun pålagt institutionerne at give en attestation for, at der i de tilfælde, hvor svangerskabsafbrydelse er ønsket, er givet oplysning om den hjælp af økonomisk og lægelig art, som kan ydes under svangerskabet og efter barnets fødsel og til forsørgelse af barnet. Der er altså nu lagt en stor ny opgave hen til mødrehjælpsinstitutionerne. Man kan spørge: Er dette rigtigt? Jeg vil besvare det med et ubetinget ja, når man samtidig indfører de samråd, som er nævnt i den nye § 6 A, og som jeg senere skal omtale.

Det er, tror jeg jeg tør sige, ikke nogen hemmelighed, at der er læger, som har været noget usikre overfor det ansvar for afgørelsen, som ved den nugældende svangerskabslov er pålagt dem. Ved det, der nu foreslås, lettes lægerne for dette ansvar, idet afgørelsen lægges hen til en lille kreds af menesker. Der bliver en treklang i bedømmelsen, idet den lægelige, den juridiske og den sociale kundskab er repræsenteret i de samråd, det drejer sig om. Jeg lægger i denne forbindelse også vægt på, at lederen af mødrehjælpsinstitutionen eller en anden, der har tilsvarende opgaver, skal være med i det nye udvalg, fordi man derved får et helhedsbillede af kvindens situation og bliver i stand til at drage ind i bedømmelsen alle de faktorer, som det er rimeligt og rigtigt at tage med. Jeg synes, at denne bestemmelse er rigtig, og ønsker den gennemført.

I samme stykke i § 1 findes der også en anden principiel ændring, idet man som ny opgave henlægger til mødrehjælpsinstitutionerne at påtage sig med offentlig støtte organiseringen og driften og oplysningsarbejde overfor befolkningen om seksualhygiejne. Dette blev allerede strejft ved behandlingen af den foregående sag, og det blev rigtigt sagt, at her dukker seksualklinikkerne op igen. Jeg var meget lidt glad for, at man i 1939 droppede den seksuelle oplysning. Det er min opfattelse, at det er vigtigt at gennemføre den og at gennemføre den på rimelig og rigtig måde. Dengang kunne det ikke lade sig gøre, og vi fik endda skyld for at ville påtvinge befolkningen

[Nina Andersen.]

noget, den ikke brød sig om. Det, der foreslås nu, er, at der kan tages initiativ til en sådan oplysningsvirksomhed, og der gives mulighed for støtte fra det offentlige. Det vil altså sige, at initiativet er lagt ud lokalt, og dette skulle, synes jeg, løfte dette spørgsmål ud af de, lad mig bruge udtrykket stridigheder, der har været omkring det. Her er altså ikke tale om, at man vil påtvinge befolkningen noget, men om, at man giver befolkningen selv en mulighed for, bl. a. gennem mødrehjælpsinstitutionernes bestyrelser, at gennemføre en seksuel vejledning, når man kan mærke, at behovet derfor er tilstede. Det er en af de bestemmelser i lovforslaget, som jeg hilser med tilfredshed.

Den ændring, der er foreslået i stk. 2 i § 1, er af redaktionel art, men jeg vil alligevel gerne et øjeblik opholde mig derved på grund af det modsætningsforhold, der synes at være opstået mellem Børnesagens Fællesråd og mødrehjælpen. Det kom frem ved det møde for børnesagens medarbejdere, som fandt sted i går. Ifølge referat i „Social-Demokraten“ skal overinspektør Skjerbæk have udtalt, at han anså det for en fare for børneforsorgens enhed, hvis mødrehjælpen nu fik lovhjemmel til ikke blot at opføre svangre- og mødre hjem, men også andre børnehjem. Hvis dette referat er rigtigt, har overinspektøren altså overset, at mødrehjælpen allerede fik denne lovhjemmel ved den ændring, som fandt sted i 1948. I den ældste mødrehjælpslov står der i § 1, stk. 3, at hvis det for løsningen af de opgaver, der er nævnt i stk. 2, er nødvendigt at oprette svangre- og mødre hjem, kan mødrehjælpsinstitutionerne gøre det. Ved ændringen i 1948 indføjedes efter ordene „svangre- og mødre hjem“: „eller børnehjem“.

Lovhjemmelen findes altså allerede; men lad mig yderligere gøre opmærksom på, at betingelsen for, at mødrehjælpen kan oprette børnehjem, er, at de er nødvendige for løsningen af de opgaver, som er anført i

formålsparagraffen i loven. Det er meget svært for mig at se, hvordan dette kan være en fare for børnesagens enhed, idet overinspektionen just har godkendt de pågældende hjem og har tilsynet med dem. Det forekommer mig at være en noget overdreven frygt fra overinspektionens side, og jeg vil udtale ønsket om, at man fra børnesagens side vil gøre sig umage for at sætte sig ind i, hvad der i virkeligheden eksisterer på dette område, hvad loven indeholder, og at de fornuftige mennesker, der findes i begge lejre, vil kunne finde sammen, så dette modsætningsforhold kan komme ud af verden.

I stk. 2 i lovens § 1 kunne jeg egentlig have ønsket en ændring, som ikke er foreslået. Der står i denne bestemmelse, at man skal hjælpe mødrene før og efter fødslen, men jeg kunne have ønsket, navnlig af hensyn til de ugifte mødre, at det lille ord „under“ også var med, så at der kom til at stå: før, under og efter fødslen. Det er jo således, at en gift moder, som ikke er i stand til at føde hjemme, vil kunne komme ind på et sygehus, og udgifterne betales af sygekassen; men for den enlige moder, der ikke kan føde hjemme, er der i almindelighed kun den private fødeklinik. I København og i Aarhus kan hun komme ind på statens institutioner, men ikke i de øvrige provinsbyer. Der må hun selv dække udgifterne ved hjælp af det bidrag, hun får fra barnets fader, og som ikke slår til. Det vil altså sige, at den enlige moder, der ikke kan føde hjemme, efter fødslen starter på et dårligere økonomisk grundlag end den gifte moder eller den ugifte moder, som er så heldig at kunne føde hjemme. Jeg beder om, at man ser på dette i et udvalg, for jeg synes virkelig, der ligger et problem her.

I det nye stk. 5 i § 1 er anført en ny opgave, som jeg er vældig glad for, nemlig at mødrehjælpsinstitutionerne kan give uddannelseshjælp til enlige mødre. Det finder sted i øjeblikket ved hjælp af private midler og ved hjælp af tipspenge. Det beløb, som

[Nina Andersen.]

er anvendt hertil af tipspengene, er steget fra 20 000 kr. i 1951—52 til 40 000 kr. i 1954—55. Det er givet, at hvis denne opgave skal løses helt igennem og løses rigtigt, vil det koste flere penge, end man får fra tipspengene, som også ministeren nævnte det i sin fremsættelsestale. Det er givet, at netop dette at hjælpe en kvinde til at kunne klare sig selv, når hun står alene med et barn, er meget vigtigt, og det er i overensstemmelse med principperne i dansk sociallovgivning at yde hjælp til selvhjælp. Jeg vil derfor gerne udtrykke min store glæde over, at denne opgave nu er flyttet hen under mødrehjælpslovens § 1.

Som nyt stk. 6 indføres i § 1 den bestemmelse, at der af mødrehjælpsinstitutionerne kan ydes udlæg af forskud på underholdsbidrag fra det offentlige. Reglen findes nu i den gældende lovs § 3, men da der ydes fuld refusion for forskuddet, er det vigtigt, at den nu flyttes hen under § 1.

Da tiden er så fremskreden, skal jeg ikke sige alt det, jeg havde tænkt, men vil vende mig til den nye § 6 A. I den findes altså nævnt de samråd, jeg tidligere har omtalt, og som skal oprettes i henhold til svangerskabslovens § 3, stk. 3. Disse samråd skal bestå af 2 læger og en ved mødrehjælpsinstitutionen ansat person. Der er visse ting i denne bestemmelse, jeg gerne vil understrege, fordi jeg synes, de er gode og rigtige. For det første dette, at udnævnelsen gælder for 4 år. Det vil sige, at føles dette arbejde som en belastning, så ved man, at man har en vis begrænset tid at tjene i, og at man derefter kan blive aflastet.

En anden ting, som jeg finder heldig, er, at der skal være enstemmighed om afgørelsen. Det sikrer, synes det mig, en fuldt gennemdrøftet og sagligt forsvarlig afgørelse i de enkelte tilfælde, og denne garanti betrykkes yderligere gennem forslaget om et fælles navn for hele landet. Man kunne spørge: Mangler der ikke den læge islet? Jeg tror, at denne mangel opvejes ved, at man opretholder bestyrelserne for mødrehjælpsinstitutionerne; det må være en naturlig opgave for disse bestyrelser at følge med i de lokale samråds virksomhed, at vurdere den og at udtale sig derom. Også det er, synes jeg, en god ting.

Endelig foreslås det, at der i stedet for

det fællesråd, der nu findes, oprettes et tilsynsråd. Det er under omtalen af dette tilsynsråd, det i svangerskabskommissionens betænkning siges, at mødrehjælpsens omfattende virksomhed griber dybt ind i samfundslivet og ofte får afgørende betydning for det enkelte menneskes skæbne, og at det derfor er vigtigt, at hele befolkningen er med i kontrollen med arbejdet, således som det vil ske derigennem, at folketing og kommunalbestyrelser er repræsenteret i tilsynsrådet. Også dette synes jeg er rigtigt.

Man vil af det, jeg her har sagt, forstå, at i de store linier er jeg tilfreds med dette lovforslag. Det vil imidlertid, synes det mig, være vigtigt, at vi får det behandlet grundigt i et udvalg. Der er tale om nye opgaver, som mødrehjælpen skal tage op, og på enkelte punkter står jeg, som jeg har givet udtryk for, tvivlende med hensyn til, om bestemmelserne ikke burde have været mere omfattende eller have haft en noget anden form. Jeg vil derfor, idet jeg medgiver lovforslaget min bedste anbefaling, ved forhandlingens slutning tillade mig at stille forslag om, at lovforslaget henvises til behandling i et udvalg.

Ellen Poulsen: Det arbejde, der efterhånden er lagt ind under mødrehjælpsinstitutionerne, begyndte i sin tid på privat initiativ, og tanken om at hjælpe moderen og barnet, der trængte til det, vandt stærk tilslutning og mødte offervilje i store dele af befolkningen.

Det grundlag, mødrehjælpen oprindeligt blev bygget på, var, at der indsamledes så mange penge på privat basis, som der var mulighed for at indsamle til de formål, institutionen havde, og staten ydede et lignende beløb; men udviklingen førte snart med sig, at de store krav, der blev stillet til mødrehjælpen, og de mange opgaver, der trængte sig på, ikke kunne følges op af den private bistand. Udgifterne til mødrehjælpsens egentlige opgaver blev så overtaget af staten og kommunerne i fællesskab, medens de private bidrag kunne bruges til yderligere hjælpeforanstaltninger for trængende mødre under barselsperioden og efter fødslen, f. eks. til rekreationsophold o. lign.

Siden loven om mødrehjælpsinstitutio-

[Ellen Poulsen.]

nerne sidst var til behandling, er de opgaver, mødrehjælpen har taget op, stadig blevet mere og mere omfattende, og det er meget store beløb og mange ekstrabevillinger, institutionen har forvaltet. Det går vel her, som det går med de fleste institutioner, at når de bliver statslige eller kommunale, præger det i nogen grad ledelsen og administrationen. Man har erfaring for, at administrationsudgifterne, hvad angår sådanne institutioner, så godt som altid ligger på et minimum, så længe de arbejder under private former, men har en tilbøjelighed til at stige, så snart stat og kommune kommer stærkere ind i billedet. Vi har lov til at sige, at en sådan udvikling er sket indenfor mødrehjælpen. Det kunne have sin betydning, når man nu overvejer en udvidelse af mødrehjælpens opgaver, om den højtærede socialminister ville oplyse noget om, hvor store administrationsudgifterne, herunder også byggeudgifterne, har været for mødrehjælpen i de sidste år sammenlignet med de beløb, der er brugt til hjælpeforanstaltninger. Vi er alle fulde af beundring for det arbejde, mødrehjælpen gennem årene har udført, og i dag imponeres man, når man ser dens højborg her i København, men undertiden, navnlig under de herskende økonomiske forhold, kan man ikke frigøre sig for den tanke, at dagens gerning måske nok kunne gøres lige så godt under enklere forhold.

En af de opgaver, mødrehjælpen oprindeligt tog på sig, var hjælpen til de enlige mødre. Her vil jeg gerne sige til den ærede ordfører for socialdemokratiet, at jeg er enig med hende i, at der burde have stået det lille ord „under“, hvor der er tale om mødrehjælpens hjælp til de enlige mødre. Også i dag gøres der af mødrehjælpen et stort arbejde for at hjælpe de enlige mødre, navnlig de unge ugifte. F. eks. er der i mødrehjælpens nye bygning indrettet en hel del smålejligheder, hvor et vist antal enlige mødre kan bo, medens de uddanner sig. Der er taget alle mulige bekvemmelighedshensyn, så moderen kan modtage gæster og høre radio, uden at det generer barnet, og uden at barnet generer hende. Jeg tvivler ikke om, at arkitekter og andre sagkyndige har udtænkt alt på den allerbedste måde, men når moderen engang skal

derfra — for det kommer hun vel — hvad så? Og hvad med de mange andre enlige mødre, der sidder rundt omkring med deres børn under helt andre forhold, og som også gerne vil skabe sig en fremtid, der er så god som muligt? Havde det ikke været rimeligere, om man havde indrettet dette måske noget mere primitivt, selvom jeg forstår, det er morsomt at vise frem, og så havde strakt hjælpen, så den kunne komme flere tilgode?

Kommissionen har foreslået, at udgifterne ved mødrehjælpsinstitutionerne helt skal overtages af staten, og at der under socialministeriet skal oprettes et fælles sekretariat med en chef, udnævnt af ministeren; ministeren skulle så fastsætte de nærmere retningslinier og området for sekretariatets arbejde. Ministeren har ikke villet gå ind på dette i dag, men antyder dog i bemærkningerne til lovforslaget, at man sikkert inden ret længe må skride til en sådan ordning.

Ministeren kan godkende oprettelsen af særlige observationshjem og behandlingshjem for de kvinder, der henvender sig om svangerskabsafbrydelse. Udgifterne afholdes af statskassen. Disse nye opgaver, der henlægges til mødrehjælpen, vil ganske givet kræve et større personale og i det hele taget voksende administration, men der er ikke i bemærkningerne til lovforslaget udtalt noget som helst om, hvorledes man mener at denne udvidede form for mødrehjælpens administration vil blive, eller om de omkostninger, den vil føre med sig, og det er måske ret forståeligt, navnlig i øjeblikket, at det ikke er omtalt.

Den højtærede socialminister har i det hele taget ikke ment at kunne tiltræde kommissionens forslag fuldtud. Det må vel i nogen grad skyldes de øjeblikkelige forhold, at ministeren ikke har ment at kunne gøre det, f. eks. har han udsat afgørelsen af spørgsmålet om statens overtagelse af alle udgifterne, indtil skattereformen er vedtaget, men bemyndigelsen har ministeren jo nu, og han agter også at søge de fornødne bevillinger til den udvidelse af mødrehjælpens funktioner, som indeholdes i lovforslaget.

Der er ikke nævnt noget beløb, og det er det, jeg efterlyser, for erfaringen siger os, at når man vil skabe en ny, meget stor

[Ellen Poulsen.]

statsinstitution, vil det medføre meget store udgifter, og det havde været rigtigere, om man allerede på nuværende tidspunkt havde kunnet give folketinget nogle oplysninger om, hvilke udgifter man regnede med.

Mit parti er velvilligt indstillet overfor tanken om et tilsynsråd; det må være en absolut betingelse. Men vi mener ikke, at vi kan tage stilling til en yderligere forøgelse af udgifterne netop i dag, da befolkningen afventer nye store økonomiske byrder, hvilket også alle herinde må være stærkt optaget af. Jeg må derfor, ligesom jeg gjorde det med hensyn til svangerskabslovsforslaget, mene, at man burde have taget de økonomiske forhold med i betragtning, før man fremsatte dette lovforslag.

Erna Sørensen: Jeg tror, at de fleste af os altid har fulgt mødrehjælpsinstitutionernes arbejde med stor interesse. Dette arbejde er gennem årene blevet bygget op på privat initiativ og har vist sig at være en tiltrængt ordening af de store sociale problemer, vi har haft at kæmpe med.

Det foreliggende forslag til lov om ændringer i lov om mødrehjælpsinstitutioner er i det store og hele fremkaldt af de ændringer, som vi ønsker foretaget i svangerskabsloven, og jeg skal derfor prøve at fatte mig i korthed og henvise til de bemærkninger, jeg tidligere har gjort under svangerskabslovens behandling her for et øjeblik siden.

I og for sig lovfæster man kun det, som man gennem længere tid har praktiseret, at man henviser undersøgelsen og afgørelsen af betingelserne for afbrydelse af svangerskab til behandling i mødrehjælpsinstitutionerne. Det er sket i meget stor udstrækning gennem de senere år, idet det er hovedreglen, at ingen læge indstiller til svangerskabsafbrydelse, selvom han føler sig overbevist om, at det er det rigtige, uden at vedkommende kvindes sag er blevet behandlet i mødrehjælpsinstitutionen. Vi ser også, at hovedreglen er, at man følger mødrehjælpsinstitutionernes indstilling; det er kun meget, meget få procent af indstillingerne, der bliver afslået. Man er altså allerede i gang med et stort arbejde på dette felt, som nu udvides yderligere i anledning af, at vi får en ny svangerskabslov.

Stort set kan jeg tiltræde de bestemmelser, som knytter sig til svangerskabsloven — her tænker jeg fortrinsvis på ændringerne til §§ 1 og 2 — og jeg vil også med hensyn til den nye § 6 A tilføje, at jeg finder, det er en god ordning, hvad jeg også har motiveret tidligere, at man for at skaffe ensartede afgørelser landet over må have et bestemt sted, hvor disse sager behandles, og hvad er da mere naturligt end at lægge behandlingen i de institutioner, som hidtil har arbejdet med dem, og hvor man har et personale, som er kyndigt i de undersøgelser, der skal foretages, og som sædvanligvis har både en almindelig læge og en psykiater knyttet til virksomheden? Derfor er jeg enig i, at man støtter dette ved at oprette samråd, hvor sagerne afgøres. At man sikrer sig en enstemmig afgørelse, er naturligt, og at man i tvivlstilfælde har et andet sted at kunne prøve sagerne, altså det foreslåede centralnævn, er efter min mening også ganske rimeligt. Det vil selvfølgelig koste yderligere penge, flere, end vi hidtil har ofret på denne side af sagen, men motiveringen for at gøre det er jo så klar og tydelig: vi kan ikke vedblivende have de forhold, vi har nu, med ca. 20 000 aborter om året, hvoraf en meget væsentlig del er illegale. Vi må have ordnede forhold, og vi må navnlig styrke institutionerne, så de kan igangsætte hjælpeforanstaltninger og iøvrigt udføre et oplysningsarbejde med henblik på at få forholdene ændret. Selvfølgelig er det økonomisk set ikke den bedste tid at begynde at ændre i lovens bestemmelser, og jeg vil da også gerne have lov at tage et vist forbehold; vi må, når vi kommer til behandlingen af de enkelte paragraffer i det udvalg, der bliver nedsat, virkelig gå til bunds i, hvad alt dette kommer til at koste, og om det er tilrådeligt at gå med til så yderliggående bestemmelser på nærværende tidspunkt. Men jeg kan da i hvert fald se, at afgørelserne må samles på eet sted, og at det naturligste er, at det sker i mødrehjælpsinstitutionerne.

Det tilsynsråd, der foreslås oprettet, er en god foranstaltning. Mødrehjælpen er efter min mening anerkendt i befolkningen, og netop dette; at så mange som muligt, private eller foreninger, som har interesse på dette område, bliver repræsenteret i dette tilsynsråd, vil formentlig også med-

[Erna Sørensen.]

virke til, at vi ikke kommer ind i nogen ren statsinstitution; det oprindelige præg, det frie initiativ, hvorpå mødrehjælpen startede, kan derved bevares også fremefter.

Vi kan jo ikke undgå at have været opmærksomme på den kritik overfor mødrehjælpen, som er rejst; vi hørte også om den, da vi havde svangerskabsloven til behandling. Jeg synes ikke, nogen kan være tjent med, at de forhold, der her er blevet kritiseret, ikke bliver undersøgt, så man kommer til klarhed over, om man måske skulle være gået for vidt med hensyn til mødrehjælpen's virksomhedsområde og indflydelse og de penge, der ofres på denne sag. Jeg husker, at vi kvindelige medlemmer af rigsdagen var meget glade, da der blev bevilget midler til at rejse den nye bygning; at den blev dyrere end påtænkt, ved vi jo alle, det skyldtes jo de mægtige prisforhøjelser, som er sket i mellemtiden. Men at det var nødvendigt, vi gjorde det, synes jeg også, for det var ualmindeligt dårlige forhold, man arbejdede under på et sted, hvor mange folk var beskæftiget; forholdene var dårlige for såvel personalet som for de mennesker, der henvendte sig til mødrehjælpen. Jeg har een gang fremhævet, at efter min opfattelse skal mødrehjælpen først og fremmest udføre et oplysende, vejledende og hjælpende arbejde, og når det drejer sig om henvendelser angående svangerskabsafbrydelse, må mødrehjælpen kunne gøre et arbejde for at opnå, at de pågældende gennemfører deres svangerskab uden forsøg på svangerskabsafbrydelse, så vi når frem til en virkelig nedgang i aborternes antal.

Den henvendelse, børneforsorgen har rettet til den højtærede socialminister, må absolut gøre et stærkt indtryk på os. Vi ved jo, at vi har en udmærket arbejdende børneforsorg; vi ved også, den kæmper hårdt for at få de tilstrækkelige midler til arbejdet, og det må selvfølgelig fremkalde diskussion, når man føler, at mødrehjælpsinstitutionen er bedre stillet end børneforsorgen i al almindelighed. Jeg henstiller derfor til den højtærede socialminister, at denne sag tages op til undersøgelse, og at man ikke udvider mødrehjælpen's virksomhedsområde ved — uanset om man allerede i den gamle lov har hjemmel dertil — at

oprette børnehjem, for når der andre steder findes børnehjem, der kan tages i brug — og de økonomiske forhold i øjeblikket taler for at være sparsommelig overalt, hvor det overhovedet er muligt — så må vi også anvende disse børnehjem, og har man været for gavmild overfor mødrehjælpsinstitutionen, må man prøve at rette det, sådan at børneforsorgen kan arbejde fuldt på lige fod med mødrehjælpen.

I diskussionen har der jo været talt om et overgreb fra mødrehjælpsinstitutionens side i adoptionssager. Erfaringsmæssigt ved vi, hvilket vanskeligt område vi her er inde på, og den praksis, mødrehjælpen har, er, synes jeg, fuldtud forsvarlig; man hindrer, at børn, der adopteres bort, senere overraskende viser sig at være sjæleligt belastede. Men det er da klart, at der ikke må opstå sådanne stridigheder mellem mødrehjælpen og private børnehjem, stridigheder, som oven i købet går igen i pressen. Der må være et forum, hvor man kan drøfte disse spørgsmål, og den højtærede socialminister må være den, der har afgørelsen i sin hånd. Jeg vil med megen interesse arbejde med denne sag i et udvalg; der er divergerende meninger her såvel som om selve svangerskabsloven.

Jeg skal tilsige mit partis medvirken til at nå frem til en heldig afgørelse af de foreslåede lovændringer.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Da mit parti, som jeg sagde ved den forrige sags behandling, lægger megen vægt på, hvad der kan forebygges, at ønske om svangerskabsafbrydelse opstår, er vi positivt indstillet overfor de forslag om udvidet hjælp, socialministeren har stillet i sine to lovforslag angående mødrehjælpsinstitutioner og angående hjælp til enlige mødre.

Forslagene om almindelige børnetilskud og moderskabsydelse må vi jo desværre ved denne lejlighed lade stå hen, fordi de er kædet til skattereformen. Disse ydelser har deres store betydning for det spørgsmål, vi beskæftiger os med i dag, da det både er forholdene omkring en fødsel og vanskelighederne fremover, der har betydning for opståelsen af ønske om svangerskabsafbrydelse.

Jeg skal her begrænse mig til det, der berører mødrehjælpsloven. Bestemmelserne

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

om oprettelse af et samråd, der har indikationsbestemmende myndighed, har jeg allerede udtalt mig om og ligeledes om den udvidede adgang for mødrehjælpen til at give seksualoplysning. Jeg vil nu særlig udtale min tilfredshed med, at der bliver givet mødrehjælpen adgang til yderligere hjælp til enlige mødre til uddannelse m. v. De erfaringer, mødrehjælpen har indhøstet på dette område med de meget begrænsede midler, den har haft til rådighed fra tipsfonden, viser, at det er en vej, man kan gå videre ad. Man kan ikke give de enlige mødre og deres børn nogen bedre støtte end at hjælpe mødrene til at klare sig selv. Det arbejde, vore mødrehjælpsinstitutioner har gjort i de forløbne år, viser efter min mening, at man trygt kan lægge forøgede opgaver på dem og give dem flere midler til rådighed. Jeg mener, at vil man forebygge svangerskabsafbrydelser, må man også ville vejen; så må man stille de fornødne midler til mødrehjælps disposition, og så må man også sørge for, at personalet har ordentlige arbejdsforhold. Ligeledes må vi sørge for at skaffe tilstrækkelige midler til, at den administration, som lovgivningen pålægger mødrehjælpen, kan få tålelige kår.

Hvorfor har mødrehjælpen fået en ny bygning? Jeg ved ikke, om det ærede medlem fru Ellen Poulsen har besøgt mødrehjælpsinstitutionen, da den lå på Dosseringen; men hvis hun har det, så vil hun være klar over, hvor overbefolket den var, og hvor dårlige forholdene var, ikke alene for personalet, men også for dem, der søgte institutionen og sad og ventede. Og hvad er mødrehjælps væsentlige opgave? Det er netop det, som er fremtiden i social lovgivning: rådgivning og vejledning, og det kræver, at man sidder alene med den, man skal vejlede og rådgive. Jeg tror ikke, der er mange institutioner, der har et personale, der går i den grad op i sit arbejde, som man gør det i mødrehjælpen, og jeg ved, at mange på grund af det pres, personalet arbejdede under, åndelig talt efterhånden blev fuldstændig overanstrengt; de påtog sig også ekstraarbejde — overarbejde for så at sige ingen betaling — for at gøre deres erfaringer med hensyn til familierådgivning, noget, der altsammen er tidtagende, og som

derfor også koster penge, men som jeg mener landet vinder meget ved. Personlig rådgivning og vejledning må gå hånd i hånd med økonomisk hjælp. Denne linie er rigtig, og den bør udbygges.

Svangerskabskommissionen udtaler, at den hidtil ydede individuelle hjælp vel har været værdifuld, men har haft et for ringe omfang, og at en betydelig udvidelse af disse ydelser er en absolut nødvendig forudsætning for en effektiv indsats mod svangerskabsafbrydelserne — og det er udtalelser fra samtlige medlemmer af svangerskabskommissionen, også fra medlemmer af de forskellige politiske partier. Alle var enige om dette.

Mit ønske er, at bevillingsmyndighederne ikke vil være karrige med at stille midler til rådighed, og på mit partis vegne kan jeg love en velvillig behandling af sagen.

Petra Petersen: Jeg har under behandlingen af svangerskabslovgivningen sagt en del om det lovforslag, vi nu behandler, og jeg vil gentage noget af det, jeg sagde: at det bedste ved ændringerne til mødrehjælpslovgivningen efter min mening er, at man skal kunne give uddannelse til de enlige mødre i større udstrækning end tidligere. Jeg finder også, at det er udmærket med de hjem, man vil oprette; jeg er dog — som jeg også sagde før — noget i tvivl om, at de midler, der foreslås stillet til rådighed, bliver af en sådan størrelse, at de får den rette værdi. Det ærede medlem fru Ellen Poulsen efterlyste beløbenes størrelse — jeg tror nu ikke, det var hertil, men til administrationen. Jeg vil også gerne efterlyse størrelsen af beløbene, men ikke af samme grund som det ærede medlem fru Ellen Poulsen, ikke fordi jeg tror, de er for store, men fordi jeg er bange for, at de er for små. Jeg vil altså gerne høre, hvad ministeren har tænkt sig. Drejer det sig om et meget lille beløb, eller er det store beløb?

Jeg må måske vende tilbage til debatten om svangerskabslovgivningen. Hvis det er meningen, at disse forbedringer i mødrehjælpslovgivningen skal være en borgen for gennemførelse af svangerskabslovgivningen, er det ikke nok. Der har jo gennem de seneste år gentagne gange været henvist til den nedsatte svangerskabskommission, når man talte om at dæmme op for de mange aborter;

[Petra Petersen.]

og vi fik faktisk det indtryk — jeg fik det i hvert fald — gennem socialministeren, også gennem den nuværende, at når vi fik svangerskabslovgivningen forelagt, skulle man gøre noget effektivt for at dæmme op mod denne folkesygdom. Dette savner jeg. Der er ikke i det foreliggende lovforslag meget, der tyder på, at det vil dæmme op mod aborternes høje tal. Det, jeg savner, er, som jeg sagde det før — og jeg synes, det falder udmærket i tråd med disse forslag — bestemmelser om moderskabsydelse og børnerente. Det var alt det, man lovede befolkningen, da man gennemførte den nuværende svangerskabslov, og som befolkningskommissionen efter et stort og dygtigt arbejde gav os et udmærket lovforslag om.

Jeg tror, det ærede medlem fru Nina Andersen før sagde — jeg ved ikke, om jeg hørte rigtigt — at gifte kvinder jo kan føde deres børn på sygehusene. Hvis det ærede medlem har sagt dette, så tror jeg, det er forkert; sådan ligger det ikke. Jeg ved godt, at der er enkelte byer, hvor gifte kvinder kan føde på sygehusene, men det gælder ikke i det store og hele. En ting, som spiller en meget stor rolle ved en fødsel, er jo dette, at et klinikophold er meget dyrt. Mange kan ikke føde deres børn hjemme på grund af dårlige boligforhold; mange kan ikke få den nødvendige hjælp. Jeg har sagt flere gange og vil sige det igen, at loven om husmoderafløsning har sin berettigelse, fordi den giver hjælp til de allerfattigste; men folk med almindelige indtægter må betale ret store beløb for at få en husmoderafløser, og det er en belastning, der føjes til de øvrige udgifter.

Må jeg slutte med et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Viggo Starcke, hvis udtalelser under den forrige sags behandling jeg overhørte. Det ærede medlem sagde, at mødrene i Danmark havde bedre kår end mødrene i Sovjetunionen. Heroverfor vil jeg gerne sige — nu er det ærede medlem ikke tilstede, men det kan være, at han læser fortrykket — at i Sovjetunionen har alle borgere ret til arbejde; der findes ingen arbejdsløse. I Sovjetunionen har alle kvinder lige løn med mændene; det har de ikke hos os; det ville betyde uendelig meget for vore enlige mødre, om de fik samme løn for deres arbejde som mændene, lige løn for

lige arbejde. I Sovjetunionen har alle udearbejdende kvinder svangerskabshvile før og efter en fødsel med erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Derovre har alle enlige mødres børn forrettigheder i alle børneinstitutioner, og det er gratis for dem. Iøvrigt er der derovre børneinstitutioner nok, så at alle børn — ikke alene enlige mødres børn, men alle mødres børn — kan få plads, såfremt mødrene går på arbejde, ja, i mange tilfælde endda uden at de går på arbejde. Der er gratis hospital og medicin, og mødrene får deres tabte arbejdsfortjeneste godtgjort, hvis de bliver hjemme og passer deres syge børn; en moder kan følge sit syge barn på hospitalet og endda få løn, medens hun sidder på hospitalet hos sit syge barn, fordi man er klar over — hvad man nu også er herhjemme — at det betyder meget for det syge barn at have moderen hos sig. Jeg kunne nævne meget andet, men skal slutte med dette. Jeg spørger det ærede medlem hr. Viggo Starcke: Kan han bevise, at vi har det samme herhjemme? Ikke en brøkdel af det har vi!

Søren Olesen: Der er forskellige gode ting i den udvidede lovgivning, som her foreslås gennemført angående mødrehjælpsinstitutioner. Jeg peger særligt på dette, at der gives mulighed for at hjælpe de ugifte kvinder, de enlige mødre, til en uddannelse, så de kan få et arbejde og forsørge sig selv og deres barn. Jeg mener, det er en meget vigtig bestemmelse og et udmærket fremskridt, der her foreslås. I det hele taget vil jeg sige, at den sociale side af mødrehjælpsinstitutionens funktion er jeg tilhænger af, dette, at mødrehjælpen kan give den kvinde, der søger den, hjælp overfor de vanskeligheder, som møder den ugifte kvinde, der skal føde et barn. Den kan måske på samme måde yde kvinden en vis støtte, skal vi sige overfor familievanskeligheder. Den ugifte moder har jo undertiden en følelse af, at hun bliver ilde set, at hun bringer skam over familien og lignende; i sådanne tilfælde kan hun være afskåret fra at få den hjælp, som ellers var naturlig, og som ydes den gifte kvinde, idet det jo betragtes som noget naturligt, at den gifte kvinde får et barn. Den ugifte kvinde er i virkeligheden tit afskåret fra at søge den hjælp, som burde være nærmest forhånden. Her er det,

[Søren Olesen.]

jeg mener — uden at komme ind på nogen som helst moralske betragtninger — at mødrehjælpsinstitutionen skal yde al den hjælp og vejledning, den er i stand til at yde, og støtte kvinden på alle måder.

Derimod kunne jeg måske have nogen betænkelighed ved, at mødrehjælpen skal være med til at afgøre spørgsmålet om svangerskabsafbrydelse. Det gælder jo om, at de kvinder, som henvender sig til en mødrehjælpsinstitution, kan komme med fuld tillid. Jeg er tilfreds med, at der står, at institutionen skal søge at fraråde en svangerskabsafbrydelse. Nu ved vi jo godt, at hvis et menneske, som er i vanskeligheder, skal kunne komme med fuld tillid, må det være sådan, at den, man kommer til, ikke på nogen måde skal optræde som dommer. Her er jeg bange for, at hvis de kvinder, der henvender sig med ønske om af en eller anden grund at få et svangerskab afbrudt og bestormer institutionen med bønner om at hjælpe dem dertil, synes, at der vises dem mangel på forståelse, vil de måske vende sig bort og mene, at de heller ikke kan få hjælp på anden måde. Det er kun en tvivl, jeg her fremdrager, fordi jeg synes, man skal være lidt varsom. Jeg tror nemlig, at hvis de kvinder, der henvender sig, får den opfattelse, at mødrehjælpsinstitutionen råder over deres skæbne eller i hvert fald har indflydelse på den, kan det måske gøre, at de ikke vil have fuld tillid, fordi de synes, at institutionen går imod dem og imod deres ønske. Men det er jo den slags ting, der vil kunne forhandles om, inden vi når til den endelige affattelse af lovforslaget.

Må jeg slutte med at sige angående den vejledning, som også private institutioner kan yde med hensyn til forebyggelse af svangerskab og seksualoplysning, at jeg mener, at når denne vejledning skal ydes med hjælp af det offentlige, er der også grund til at påse, at det bliver en virkelig oplysning, og at det ikke bliver sådan, at kredse, som måske arbejder for et løssluppet seksualliv, om jeg så må sige, kan komme med ind under bestemmelserne, så det får skær af at være oplysningsarbejde, de udfører. Det er naturligvis ikke det, der er hensigten med den hjælp, der skal ydes.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker samtlige ærede ordførere for deres indlæg i debatten om dette lovforslag. Jeg forstår, at der er visse problemer, som man ønsker drøftet i et udvalg, og det er jeg til tjeneste med. Jeg forstår også, at der er fremsat visse kritiske bemærkninger, men stort set synes jeg, jeg har lov til at sige, at samtlige ærede ordførere er fuldkommen indforstået med, at der her foreligger problemer, som vi må være med til at løse, og at det lovforslag, vi behandler nu, jo skal ses i forbindelse med det forslag, der blev drøftet for et øjeblik siden om en ny svangerskabslov.

Det ærede medlem fru Nina Andersen og det ærede medlem fru Erna Sørensen, og der var vist også et par andre ærede ordførere, omtalte det problem, der er børneførsorgen og mødrehjælpsorganisationerne imellem. Nu er det sådan, at jeg har fået en henvendelse fra Børneførsorgens Fællesråd, og denne henvendelse har jeg sendt til samtlige mødrehjælpsorganisationer rundt i landet for at høre, hvad de har at sige hertil, og det er klart, at i selvsamme øjeblik jeg får svarene, vil det eneste rigtige og rimelige for mig være, at jeg får en forhandling med både børnesagens medarbejdere og med mødrehjælpsens medarbejdere, således at vi kan diskutere problemerne. Så tror jeg også, at det vil lykkes os at nå frem til det, der er både børneførsorgens og mødrehjælpsens opgave: at skaffe de bedst mulige forhold for dem, man er sat til at hjælpe, mødrene og børnene.

Jeg gør opmærksom på, at den københavnske mødrehjælpsorganisation i „Børnesagens Tidende“ den 1. marts 1955 har svaret på børneførsorgens henvendelser, og at ærede medlemmer, hvis de ikke allerede er bekendt med, hvad mødrehjælpsorganisationen her i København har svaret, kan se svaret her. De vil da se, at de spørgsmål, der er børneførsorgen og mødrehjælpen imellem, ikke er anderledes, end at det vil være gør ligt, således som vi alle ønsker, at få arbejdet for mødrene og børnene ind i sådanne baner, at der ikke bliver noget, som eventuelt kan se ud som et stridsspørgsmål mellem de to organisationer.

Det ærede medlem fru Ellen Poulsen omtalte dels administrationsudgifterne og dels

[Socialministeren.]

byggeudgifterne og spurgte, om jeg var i stand til at oplyse, hvordan de var i forhold til de beløb, der blev anvendt til almindelige formål til gavn for mødrene. Jeg kan ikke give disse oplysninger på stående fod, men jeg er selvfølgelig til tjeneste med dem i udvalget. Det ville dog ikke være rimeligt, om man f. eks. sammenlignede de byggeudgifter, der er et enkelt år på ejendommen, med de beløb, der det enkelte år udbetales til almindelige mødrehjælpsformål. Jeg vil imidlertid gerne nævne, at der har været repræsentanter her fra folketinget ude at se på mødrehjælpens nye bygning, bl. a. har folketingets finansudvalg været derude, og ved den lejlighed fik jeg forståelsen af, at finansudvalgets medlemmer syntes, at det, der her var opført, var opført på en sådan måde, at det var rimeligt og ikke var for flot. Det er rimeligt, og det er rigtigt, at der er bygget et kollektivhus i forbindelse med administrationsbygningen for mødrehjælpsorganisationen, men det er lige så rigtigt, at beboerne af dette hus betaler så meget, at kollektivhusets drift hviler i sig selv.

Dernæst spurgte det ærede medlem fru Ellen Poulsen mig om, hvor store udgifter lovforslaget vil påføre det offentlige. Det er klart, at det kan kun angives rent skønsmæssigt. Vi har i socialministeriet gjort os en forestilling om, at det vil blive beløb på ca. 600 000 kr., hvoraf halvdelen skal bæres af staten og halvdelen af kommunerne. Det ærede medlem fru Petra Petersen sagde, at i forbindelse med lovforslaget burde der gennemføres en moderskabsydelse og børnetilskud. Vi har før diskuteret spørgsmålet om både moderskabsydelse og børnetilskud, og det ærede medlem fru Petra Petersen ved, at der på folketingets bord ligger et forslag om et børnetilskud på 330 kr. i København, 300 i købstæderne og 270 kr. på landet, at det er meningen til børn af enlige forsørgere at forhøje de nævnte beløb med 50 pct. for hvert barn, og at der i det samme lovforslag er foreslået

en moderskabsydelse, der udbetales med det samme beløb, som jeg nævnte i børnetilskud, altså 330 kr. i København, 300 kr. i købstæderne og 270 kr. på landet. Det eneste, som jeg i og for sig også forstår at det ærede medlem behrejder mig, er, at dette lovforslag er kædet sammen med skattereformen, men jeg har ved tidligere lejligheder gjort opmærksom på, at der skal jo penge til at betale de tilskud med, jeg her nævnte, og da det er et beløb på ca. 420 mill. kr., må jeg sige, at selvom det er kædet sammen med skattereformen, er det dog ikke anderledes, end at det nu er folketingets sag at være medvirkende til at gennemføre dels en moderskabsydelse, dels en lovgivning om et børnetilskud udover det, der eksisterer for øjeblikket.

Jeg tror, jeg så noget nær har svaret på de fleste af de spørgsmål, der er rejst direkte i forbindelse med lovforslaget. Jeg takker altså de ærede ordførere endnu en gang, og jeg håber, at vi i det udvalg, der bliver nedsat, må nå frem til en lov, der kan virke tilfredsstillende på de områder, der her er tale om.

Nina Andersen: Der faldt nogle bemærkninger her, som jeg ikke kan lade være med at føje nogle ord til. Det ærede medlem fru Ellen Poulsen spurgte, om ikke dagens gerning kunne gøres under enklere forhold, end tilfældet var i mødrehjælpens bygning her i byen, og det ærede medlem rettede nogle angreb på bygningen af kollektivhuset, idet hun sagde: Hvad med de andre enlige, kunne man ikke have indrettet det noget mere primitivt, så der var blevet mere til de andre?

Jeg var medlem af Københavns mødrehjælps bestyrelse, da dette hus blev rejst, og jeg føler mit medansvar, som jeg gerne tager. Huset blev bygget med al mulig hensyntagen til økonomien; der findes intet som helst overflødigt i det. Ser man på møblementet derude, er det hensigtsmæssigt, enkelt og billigt. Tager vi kollektivhuset, er det opført ganske normalt med

[Nina Andersen.]

statstilskud som et hvilket som helst andet hus. Den fulde leje betales, det koster 119 kr. om måneden at bo der, men de fleste af mødrene derude har efter lovgivningen ret til tilskud, fordi de er enlige med et barn, og kommer derved ned på en leje af 100 kr., ved siden af hvilken de selv betaler varme og lys. Der er ikke tale om, at der hertil går penge, som kunne være anvendt til andet, men selvfølgelig kunne man anlægge det misundelsens synspunkt: Hvorfor skal de have det bedre end vi? Imidlertid, engang måtte man jo begynde, og når man ikke kunne tage det hele på een gang, begyndte man med noget, som jeg synes er fuldt forsvarligt.

Den anden bemærkning blev fremsat af det ærede medlem fru Erna Sørensen, der talte om dette misforhold til børnesagen og udtalte, at der havde været et overgreb fra mødrehjælpen i en adoptionssag.

Nu har den højtærede socialminister ganske rigtigt henvist til dette nummer af „Børnesagens Tidende“, hvori der findes et svar fra mødrehjælps side, men jeg kan ikke lide, at der ikke i folketingstidende skal findes et svar på det, der blev sagt, og derfor vil jeg gerne med den højtærede formands tilladelse citere, hvad der om denne sag står i mødrehjælps svar, og hvorefter det fremgår, at der ikke fra mødrehjælps side er sket noget overgreb. Der står:

„Med hensyn til det af Børnesagens Fællesråd nævnte „overgreb“ overfor Hjørning spædbørnehjem skal følgende anføres: Bestyrelsen for det pågældende børnehjem henvendte sig den 16. november 1953 til undertegnede Vera Skalts for at drøfte spørgsmålet vedrørende samarbejde mellem børnehjemmet og mødrehjælpen i Aalborg. Børnehjemmets bestyrelse var utilfreds med, at mødrehjælpen i Aalborg i de seneste år ikke havde anbragt børn på børnehjemmet; men såvel bestyrelsens formand som hjemmets forstanderinde indrømmede ved den pågældende lejlighed, at de direkte havde frarådet mødre, der havde henvendt sig til mødrehjælpen med anmodning om adoption, at henvende sig til mødrehjælpen igen, idet forstanderinden „havde et hjem“. Når henses til, at børnene af mødrehjælpen var anbragt

midlertidigt på hjemmet for at give moderen en rimelig betænkningstid, og for at man kunne foretage de ovennævnte undersøgelser inden barnets anvisning til adoption, må det forekomme vanskeligt at forstå, hvorledes Børnesagens Fællesråd kan tale om et „overgreb“ fra mødrehjælps side.“

Det drejer sig altså om børn, som er anbragt der, indtil man finder ud af, hvor de skal bortadopteres, og så siger man til de mødre, der først har henvendt sig til mødrehjælpen for at få deres børn adopteret bort: nej, I skal ikke gå tilbage til mødrehjælpen. Dette kan i hvert tilfælde ikke kaldes overgreb fra mødrehjælps side, og jeg synes, det bør citeres.

Endelig kan jeg til slut ikke tilbageholde en bemærkning, som jeg ville have gjort i første omgang, hvis jeg ikke havde syntes, at jeg måtte skære min tale ned, nemlig dette, at af de frivillige opgaver, mødrehjælpen i København har taget op, er den nye opgave med familierådgivning vigtig. Der er foreløbig, synes det mig, et for lille materiale at lovgive på, nemlig lidt over 500 tilfælde, men det ville forekomme mig lykkeligt, om man ved en ikke-københavnsk mødrehjælpsinstitution kunne tage det samme arbejde op, så vi fik et sammenligningsgrundlag og dermed bedre mulighed for på et senere tidspunkt, hvis man ellers bedømmer sagen på samme måde som jeg, at indrangere denne opgave mellem mødrehjælps opgaver.

(Kort bemærkning).

Erna Sørensen: Jeg takker det ærede medlem for det citat, der blev givet af mødrehjælps svar. Jeg takker også den højtærede socialminister, fordi socialministeren så venligt ville tage spørgsmålet med ind i drøftelserne i det udvalg, som formentlig bliver nedsat. Jeg føler mig ikke helt overbevist om, at sagen er klar, idet jeg går ud fra, at en henvendelse fra børneforsorgen ikke sker uden tilstrækkelige undersøgelser. Jeg kunne tænke mig, at der er et eller andet, vi ikke har fået frem her, og jeg takker for, at vi kan få det i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Nina Andersen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Medlemmer af folketinget Jørgen Jørgensen (Lejre), Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Skytte og Steen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om folkeafstemning om Danmarks tiltrædelse af konventionen om Vesttysklands genoprustning og optagelse i NATO.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Th. Carlsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg om forhøjelse af indtægtsgrænserne ved underholds- og enkebørnsbidrags udbetaling af det offentlige til enlige mødre, enker, enke-mænd m. v. til sygekassegrænserne. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Th. Carlsen* har vedkommende gruppe udpeget *Bundvad*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 10. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.

2) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer i lov om mødrehjælpsinstitutioner.

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om hjælp til enlige mødre, inddrivelse og udbetaling af børnebidrag m. v.).

4) Forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder og ministeren for handel, industri og søfart af *Ninn-Hansen m. fl.*

5) Første behandling af:

Forslag til lov om nedsættelse af en licitationskommission.

Mødet hævet kl. 16⁵⁶.

67. møde.

Torsdag den 10. marts kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om tobaksafgifter har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udenfor dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede økonomi- og arbejdsminister, for at han kan give tinget en tidligere anmeldt redegørelse.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Jeg har herved den ære for det høje ting at gøre nogle bemærkninger i tilknytning til den økonomiske årsoversigt, der i dag vil blive omdelt til de ærede medlemmer.

Oversigten er ligesom i tidligere år udarbejdet af det økonomiske sekretariat med bistand af forskellige ministerier og institutioner, herunder nationalbanken. Den indeholder en redegørelse for udviklingen af den danske økonomi i 1954, et forsøg på en vurdering af udsigterne for 1955 og en række tabelbilag, hvor der er samlet forskellige tal til belysning af den økonomiske udvikling — oplysninger, som er vanskeligt tilgængelige i andre kilder, og som må antages at være af interesse for det høje tings medlemmer og for andre, som følger udviklingen af den danske økonomi.

Oversigten er i omfang væsentlig mindre end den, der blev udarbejdet i fjor. Årsagerne hertil er fortrinsvis, at oversigten